

UTJECAJ INFORMIRANOSTI, SOCIJALNOG STATUSA I NEKIH KARAKTERISTIKA LIČNOSTI NA STAVOVE PREMA OSOBAMA SA SOMATOPSIHIČKIM OŠTEĆENJIMA

Vojislav Kovačević
Milko Mejovšek
Marija Novosel
Vladimir Stančić

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet za defektologiju

Originalni znanstveni rad

UDK: 159.99

S A Ž E T A K

Na uzorku od 197 ispitanika oba spola, zaposlenih u nekim većim industrijskim organizacijama u Zagrebu, analizirani su stavovi prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima.

Primijenjeni su slijedeći instrumenti: 1) za ispitivanje stavova prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima (37 varijabli), 2) za mjerenje nekih konativnih karakteristika ličnosti (72 varijable), 3) za ispitivanje socijalnih karakteristika (26 varijabli) i 4) za ispitivanje dobivenih informacija i kanalima preko kojih su te informacije primljene (37 varijabli). Na osnovi faktorske analize Harris-Kaiser Typ I izdvojeno je 6 faktora stava, 14 faktora ličnosti i 5 faktora socijalnog statusa.

Primjenom 24 regresione analize kod kojih su faktori stava bili kriteriji, a ostale varijable i faktori prediktori pokušalo se odrediti na temelju kojih se manifestnih varijabla i faktora mogu prognozirati stavovi radnika prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima.

Konstatirano je da informacije o osobama sa somatopsihičkim oštećenjima dobivene preko raznih kanala imaju različit efekt na promjenu pojedinog faktora stava.

Osim toga je ustanovljeno da više na promjenu stava prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima utječu sociološke no psihološke karakteristike ispitanika.

Ovaj je rad dio projekta »Evaluacija načina formiranja javnog mnijenja o invalidima«, koji se realizira u Zavodu za defektologiju Fakulteta za defektologiju u Zagrebu.

1. UVOD

Integracija osoba sa somatopsihičkim oštećenjima je multidimenzionalno uvjetovana, te se ona ne može svesti na unikauzalnu etiologiju. Među mnogim uvjetima ko-

ji utječu na uspješnu integraciju tih osoba uključeni su i stavovi bliže i šire okoline. Posebni istraživački problem u okviru projekta »Evaluacija načina formiranja javnog mnijenja o invalidima« bio je utjecaj raznih faktora koji

dovode do formiranja stavova radnika prema invalidnim osobama.

U ovom sažetom prikazu nije potrebno naglašavati važnost stavova okoline prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima radi njihove socijalne integracije, a niti posebno isticati važnost stavova radnika radi uspješne integracije tih osoba na radnom mjestu i u radnom kolektivu.¹

Zato će se u ovom radu prezentirati dobiveni rezultati onih determinanti koje bitno utječu na formiranje stavova radnika prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima.

2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Povezanosti stava prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima analizirane su: s karakteristikama ličnosti (Kovačević, Mejovšek, Novosel, Stančić, 1980), s njihovim socio-ekonomskim statusom (Mejovšek, Kovačević, Novosel, Stančić, 1980), kao i s njihovom informiranosti (Stančić, Kovačević, Mejovšek, Novosel, 1981) i ranije prikazane kao separadni radovi, te je konstatirano da sve ispitivane karakteristike imaju više ili manje određenu vezu.

U skladu s time trebalo je odrediti na temelju kojih se determinanti mogu prognozirati, naročito promijenjeni stavovi prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima, polazeći sa stanovišta multidimenzionalnog utjecaja.

Za realizaciju ovog rada postavljeno je nekoliko hipoteza:

1. Stav radnika prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima nije jedinstvena kategorija, već se on sastoji od nekoliko separratnih faktora;
2. Izdvojeni psihološki i sociološki faktori nemaju jednak utjecaj na predikciju pojedinih faktora stavova;
3. Predominantan utjecaj imaju pojedini faktori socijalnog statusa.

3. METODE RADA

3.1. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika u ovom radu formiran je metodom sistematskog slučajnog uzorka. Iz Projekta analiziran je samo eksperimentalni uzorak (197 ispitanika) kod drugog ispitivanja kada je trebalo očekivati promjenu stava prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima, i to nakon ubačenih informacija.

3.2. Uzorak varijabli

Upotrijebljen je instrument za ispitivanje stava prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima (SOPS) koji se sastoji od 37 varijabli koje obuhvaćaju: intencionalno mišljenje o osposobljavanju, radu na radnom mjestu, uključivanje u socijalnu sredinu i karakteristikama ličnosti za fizički oš-

1. Ta će važnost biti posebno obrađena u sumarnom elaboratu Projekta.

tećene i mentalno retardirane osobe.²

Primijenjen je instrument za ispitivanje konativnih karakteristika ličnosti koji obuhvaća mjerenje: anksioznosti (A), fobičnosti (F), opsesivnosti (O), depresivnosti (D), impulzivnosti (N) i agresivnosti (I) sa 72 varijable.³

Također su prikupljeni podaci pomoću instrumenta za ispitivanje socijalnog statusa ispitanika (SES) koji sadrži 26 varijabli.⁴

Osim toga primijenjen je instrument za prikupljanje podataka o prethodno dobivenim informacijama kao i o kanalima preko kojih su te informacije o osobama sa somatopsihičkim oštećenjima primljene, a koji sadrži 37 varijabli.⁵

Podaci su prikupljeni metodom usmjerenog intervjua u kućama ispitanika.

3.3. Metode obrade rezultata

Dobiveni su podaci obrađeni u Sveučilišnom računskom centru u Zagrebu na elektronskom računaru serije UNIVAC 1110. Primijenjen je program za utvrđivanje glavnih komponenti (Hotelling), njihovih rotacija (Varimax) i u ortoobliknu identifikaciju faktora (Harris-Kaiser, Type, I). Primijenjena je i regresijska analiza iz programa SS, gdje su prediktori izolirani konativni faktori i faktori SES-a, a također su upotrijebljene i manifestne varijable

SES-a i informiranosti. Kao kriteriji upotrijebljeni su izolirani faktori stava. Značajnost izoliranih faktora određena je prema PB kriteriju (Štalec i Momirović, 1971), a značajnost regresija određena je na temelju F testa.

4. Rezultati i diskusija

Da bi se smisleno mogli obrazložiti prediktori i kriteriji u regresijskoj analizi nužno je bilo odrediti značenje dobivenih faktora.

Kao kriteriji upotrijebljeni su faktori stava radnika prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima, koji su dobiveni u drugom ispitivanju.

Bilo je moguće izolirati šest slijedećih faktora stava (FS), i to:

- (FS₁) Opći pozitivan odnos prema mentalno retardiranim osobama, a naročito pozitivni odnos prema njihovoj socijalnoj integraciji;
- (FS₂) Opći pozitivan odnos prema svim osobama sa somatopsihičkim oštećenjima;
- (FS₃) Pozitivan odnos prema uspjehu u izvršavanju radnih zadataka invalida;
- (FS₄) Pozitivan odnos prema općoj socijalnoj integraciji invalida;
- (FS₅) Neizdiferenciran odnos prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima;

2. Opis instrumenata nalazi se u: Mejovšek, Kovačević, Novosel, Stančić (1980), Defektologija, vol. 16, br. 1—2, str. 95—106.

3. Opis instrumenata nalazi se u: Kovačević, Mejovšek, Novosel, Stančić (1980), Defektologija, vol. 16, br. 1—2, str. 67—88.

4. Op. cit., str. 2

5. Opis instrumenata nalazi se u: Stančić, Kovačević, Mejovšek, Novosel (1981), Defektologija, vol. 17.

(FS₆) Neizdiferenciran odnos prema invalidima.⁶

Kao prediktori upotrijebljeni su faktori ličnosti (FL). Izolirano je 16 konativnih faktora koji su, s obzirom na nepatološko obilježje, definirani kao:⁶

(FL₁) optimizam, (FL₂) ozbiljnost, (FL₃) mirno, staloženo reagiranje, (FL₄) veselost, (FL₅) odvažnost, (FL₆) slobodnija asocijacija misli s težnjom k veselosti, (FL₇) slobodna asocijacija misli, (FL₈) odvažnost s agresivnim tendencijama, (FL₉) strpljivost, (FL₁₀) sigurnost nastupa u društvu, (FL₁₁) samopouzdanost, (FL₁₂) tendencija k submisivnosti i (FL₁₄) samouvjerenost. Izolirani faktori FL₁₃, FL₁₅, FL₁₆ mogu se smatrati artefaktima.

U prediktore ulaze i faktori socijalnog statusa ispitanika (F SES). Izolirano je 5 faktora SES-a, i to:⁶

- (F SES₁) aktivni društveno-politički status
- (F SES₂) pasivni društveni status I (porijeklo)
- (F SES₃) pasivni društveni status II (s obzirom na kvantitativnu cjelovitost porodice u kojoj je ispitanik odrastao)
- (F SES₄) kvantitativnost porodice u kojoj sada živi
- (F SES₅) starost ispitanika.

Nadalje, u prediktore je uključeno 26 manifestnih varijabli SES-a i 37 varijabli za analizu informiranosti.

Budući da je izolirano šest faktora stavova, analizirano je 18 regresivnih analiza⁷ čije je sumarne rezultate jedino moguće prezentirati u ovako kratkom referatu. Komparirajući sve regresijske analize, konstatirano je slijedeće:

S prvim faktorom stava (FS₁), tj. s **općim pozitivnim odnosom prema mentalno retardiranim osobama** ne može se značajno povezati niti jedan blok prediktora, jer niti jedna regresiona analiza ne udovoljava kriteriju $P < .05$.

	P
Blok informacija	.07
Blok FL i F SES	.29
Blok SES manifestno	.87

Ali, ukoliko je kriterij za odbacivanje nulte hipoteze nešto blaži ($P < .10$), a u ovoj analizi taj se kriterij može uzeti opravdavajućim jer se zaključcima ukazuje samo na smjer djelovanja, tada blok informacija može nešto utjecati na taj faktor.

Varijable koje su najviše povezane s tim faktorom pokazuju da su to: redovito slušanje radija na kojem se emitiraju emisije o mentalno retardiranim osobama ($r = .18$;⁸ $P = .02$), slušanje predavanja u narodnim sveučilištima ($r = .19$; $P = .01$) i predavanja stručnjaka u radnim organizacijama o invalidima ($r = .13$; $P = .10$). Prema tome, te varijable pokazuju blagu tendenciju utjecaja na formiranje općeg pozitivnog odnosa prema mentalno retardiranim osobama, dok ni faktori ličnosti a

6. Rezultati faktorskih analiza nalaze se u Zavodu za defektologiju Fakulteta za defektologiju u Zagrebu.

7. Rezultati se nalaze u Zavodu za defektologiju Fakulteta za defektologiju u Zagrebu.

8. Prikazuju se samo parcijalni koeficijenti korelacija.

niti socio-ekonomskog statusa nemaju prediktivno značenje niti s blažim kriterijem.

S drugim faktorom stava (FS₂), tj. s **opće pozitivnim odnosom prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima** značajno su povezani svi ispitani sistemi:

	Ro	P
Blok informacija	.52	.02
Blok FL i F SES	.42	.03
Blok SES manifestno	.48	.01

S obzirom na dobivene rezultate, vrlo su interesantna usmjerenja tih veza. Tako na primjer, ako su ispitanici manje slušali o invalidnim osobama od svojih znana (r = -.19; P = .02), ako su manje slušali o invalidima preko radija (r = -.18; P = .02), ako su manje čitali o mentalno retardiranim osobama (r = -.17; P = .03) i ako je manje bilo letaka o mentalnoj retardaciji u radnoj organizaciji (r = -.17; P = .03), tada su imali pozitivniji odnos prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima.

Isto tako, ukoliko je bila manja cjelovitost porodica u kojoj su odrasli (F SES₃) (r = -.19; P = .02), a to znači da oni ispitanici kod kojih su roditelji više umirali do njihove 15. godine života i koji su do te dobi manje živjeli s roditeljima imaju pozitivniji odnos prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima. Također se ovdje priključuju varijable dobi ispitanika (r = .18; P = .02) i članstvo u Savezu socijalističke omladine (r = .22; P = .00). Te varijable pozitivno utječu na ovaj faktor.

Niti jedan faktor ličnosti nema značajnijeg utjecaja, pa ni s blažim kriterijima, na ovaj faktor.

Znači da na opće pozitivan odnos prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima donekle utječe članstvo u Savezu socijalističke omladine, mlada dob uz manju cjelovitost porodice, ali i manja informiranost.

S trećim faktorom (FS₃), tj. s **pozitivnim odnosom prema uspjehu u izvršavanju radnih zadataka invalidnih osoba** povezan je:

	Ro	P
Blok informacija	.47	.18
Blok FL i F SES	.46	.06
Blok SES manifestno	.43	.06

S obzirom na smjer korelacije, može se konstatirati da su s ovim faktorom u niskim korelacijama: sniženi društveno-politički status ispitanika (F SES₁) (r = -.19; P = .01), smanjena cjelovitost porodice (F SES₃) (r = -.17; P = .02), ali zato tendencija da potječu iz porodica s višom naobrazbom i kvalifikacijom oca, ali i više uz urbanih sredina. Od varijabli SES-a jedino naobrazba oca, s blažim kriterijem značajnosti, ima malu povezanost s tim faktorom (r = .13; P = .08).

To znači da na faktor koji ukazuje na pozitivan odnos radnika prema uspjehu invalida na radnom mjestu malo, ali značajno utječe porijeklo iz urbanih aglomeracija, smanjeni položaj na radnom mjestu, kao i porijeklo iz necjelovite porodice.

S četvrtim faktorom (FS₄), tj. s **općim pozitivnim odnosom prema socijalnoj integraciji invalida**

povezani su značajno jedino faktori ličnosti i SES-a.

	Ro	P
Blok informacija	.42	.57
Blok FL i F SES	.45	.00
Blok SES manifestno	.40	.18

Kao i kod četvrtog faktora, pasivni socijalni status ispitanika (F SES₁) ($r = .24$; $P = .00$), tj. tendencija porijekla iz gradskih aglomeracija i tendencija boravka u manje cjelovitim porodicama (F SES₃) ($r = -.15$; $P = .04$) utječu na pozitivan odnos prema socijalnoj integraciji invalida. K tome se pridružuje i faktor ličnosti (FL₈), nazvan odvažnost s blažim agresivnim tendencijama.

S petim faktorom (FS₅), tj. s **neizdiferenciranim odnosom prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima** povezani su svi sistemi usporedbe.

	Ro	P
Blok informacija	.53	.01
Blok FL i F SES	.42	.02
Blok SES manifestno	.49	.00

S obzirom na pojedinačne varijable u bloku informacija, može se konstatirati da na taj faktor utječu: nedruženje s invalidnim osobama izvan radnog mjesta ($r = -.22$); $P = .01$), neposjećivanje predavanja u narodnim sveučilištima ($r = -.18$; $P = .02$), manje čitanje članaka o invalidima u novinama radne organizacije ($r = -.16$; $P = .04$), ali nešto više čitanje članaka o mentalno retardiranim u novinama rad-

ne organizacije ($r = .16$; $P = .04$), tendencija da ne rade u grupi s invalidima ($r = -.14$; $P = .08$), tendencija da imaju invalidnu osobu u kviru rodbine ($r = .15$; $P = .06$) ili u porodici mentalno retardiranu osobu ($r = .15$; $P = .06$), a i nešto više slušanja emisija na radiju o mentalno retardiranim osobama ($r = .14$; $P = .07$).

Od faktora ličnosti faktor (FL₆) koji ukazuje na slobodniju ascijaciju misli s težnjom k veselosti ($r = .23$; $P = .00$), uz faktor (F SES₅) koji ukazuje na starije osobe ($r = .15$; $P = .06$) utječe na neizdiferenciran odnos prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima.

Varijabla SES-a kao što su: porijeklo oca iz većih urbanih aglomeracija ($r = .20$; $P = .01$), ali boravak ispitanika (u mladosti) u manjim urbanim aglomeracijama ($r = -.15$; $P = .05$), rad ispitanika u neposrednoj proizvodnji ($r = -.15$; $P = .05$), sudjelovanje u radu kulturno-umjetničkih društava ($r = .16$; $P = .04$) kao i humanitarnih organizacija ($r = .14$; $P = .06$) povezane su s ovim faktorom.

Znači da starije osobe s tendencijom k veselosti uz neujednačen boravak u gradskim aglomeracijama roditelja i ispitanika s neujednačenim smjerom dobivenih informacija o osobama sa somatopsihičkim oštećenjima utječe na neizdiferenciran odnos prema njima.

Sa šestim faktorom (FS₆), tj. s **neizdiferenciranim odnosom prema invalidnim osobama** jedino je povezan sistem informacija.

	Ro	P
Blok informacija	.58	.00
Blok FL i F SES	.33	.45
Blok SES	.38	.38

Iz bloka varijabli informacija uzete su u razmatranje i one s blažim kriterijem značajnosti. S obzirom na to, varijable kao što su: da je ispitanik nešto čitao o invalidima ($r = .23$; $P = .00$) i čitao letke o mentalno retardiranim u radnoj organizaciji ($r = .15$; $P = .06$), ali da nije imao invalida u susjedstvu ($r = -.24$; $P = .00$) niti u svojem odjelu ($r = -.14$; $P = .07$), a niti od drugih slušao o invalidima ($r = -.17$; $P = .03$), a ni slušao predavanja o mentalno retardiranim u narodnim sveučilištima ($r = -.14$; $P = .09$) utjecali su na ovaj faktor.

Znači da nedovoljne informacije bilo preko verbalnih ili direktnih komunikacija s osobama s oštećenjima utječu na neizdiferenciran odnos prema invalidnim osobama.

S obzirom na te konstatacije, može se s izvjesnim oprezom zaključiti da se preko verbalnih izlaganja u narodnim sveučilištima i preko predavanja koja stručnjaci drže u radnim organizacijama kao i tema koje se drže preko radija može donekle utjecati na pozitivnije odnose prema općoj socijalnoj integraciji mentalno retardiranih osoba.

Pisane informacije preko novina u radnim organizacijama mogu utjecati na neizdiferenciran odnos prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima. Neizdiferenciran

odnos može se smatrati pozitivnim jer ipak nije negativan. Prema tome i ovako dobivene informacije pozitivno utječu, ali ne dovoljno. To se isto događa i s kontaktima koje ispitanici imaju na radu s invalidnim osobama ili koliko u rodini ili porodici imaju osobe sa somatopsihičkim oštećenjima. Vjerojatno je to zato jer u kontaktu s njima ne znaju u dovoljnoj mjeri procijeniti ni pozitivna niti negativna iskustva.

Od faktora socio-ekonomskog statusa najviše utjecaja na pozitivan odnos prema invalidima osobama ima F SES₃, ali stalno s negativnim predznakom. To znači da smanjena kvantitativna cjelovitost porodice, tj. smrt roditelja do 15. godine života ispitanika i smanjen boravak s roditeljima do 15. godine imaju pozitivan utjecaj na mišljenje o invalidima. To se vjerojatno može objasniti time što smanjena kvantitativna cjelovitost porodice stvara povoljnu klimu za pozitivan emocionalni odnos prema osobama s nedostacima, a oni su uočljivi kod invalidnih osoba. K tome se pridružuje i boravak u većim urbanim aglomeracijama (F SES₂), kao i smanjena društveno-politička aktivnost (F SES₁).

Ispitivani faktori ličnosti nisu naročito povezani s faktorima stava.

S obzirom na dobivene rezultate, mogu se prihvatiti sve postavljene hipoteze, tj. da stav prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima nije jedinstvena kategorija, da izdvojeni faktori ličnosti i SES-a imaju nejednak utjecaj na pojedine faktore stava i da je dominantniji utjecaj socioloških

faktora na formiranje odnosa prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima.

5. ZAKLJUČAK

- 1) Pretežno su pozitivni stavovi radnika prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima, ali su pozitivniji prema invalidima no prema mentalno retardiranim.
- 2) Stav radnika prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima nije jedinstvena kategorija već se sastoji od: 1. općeg pozitivnog odnosa prema mentalno retardiranim osobama (FS₁), 2. općeg pozitivnog odnosa prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima (FS₂), 3. pozitivnog odnosa prema uspjehu u izvršavanju radnih zadataka invalida (FS₃), 4. pozitivnog odnosa prema socijalnoj integraciji invalida (FS₄), te dva neizdiferencirana odnosa: a) neizdiferenciran odnos prema osobama sa somatopsihičkim oštećenji-

- ma (FS₅) i b) neizdiferenciran odnos prema invalidima (FS₆).
- 3) Na pozitivan odnos prema invalidima naročito utječe tendencija k sniženoj kvantitativnoj cjelovitosti porodice u kojoj je ispitanik odrastao (F SES₃) i život u urbanoj sredini (F SES₂).
  - 4) Nejednak je utjecaj informacija na formiranje stavova s osobama sa somatopsihičkim oštećenjima.

Tako se može uočiti tendencija da predavanja stručnjaka bilo preko radija ili drugih oblika mogu utjecati na poboljšani odnos prema mentalno retardiranim osobama, vjerojatno zato što se mentalno retardirane osobe teže percipiraju, pa su zato i manje poznate. Pismene informacije više utječu na neizdiferenciran odnos prema invalidima kao i neposredni kontakti s njima.

- 5) Potrebna su daljnja istraživanja radi utjecaja na formiranje javnog mnijenja s osobama sa somatopsihičkim oštećenjima.

LITERATURA:

1. Kovačević, V., M. Mejovšek, M. Novosel, i V. Stančić: Povezanost karakteristika ličnosti i stavova prema osobama s somatopsihičkim oštećenjima, Defektologija, 1980, br. 1-2, str. 67-88.
2. Mejovšek, M., V. Kovačević, M. Novosel, V. Stančić: Povezanost karakteristika socijalnog statusa radnika i stavova prema invalidima i mentalno retardiranim osobama, Defektologija, 1980, br. 1-2, str. 95-106.
3. Stančić, V., V. Kovačević, M. Mejovšek, i M. Novosel: Promjena stavova prema osobama sa somatopsihičkim oštećenjima u funkciji informacija, Defektologija, 1981, br. 1-2, str. 1-34.
4. Štalec, J., i K. Momirović: Ukupna količina valjane varijance kao osnov kriterija za dredivanje broja značajnih glavnih komponenti, Kineziologija, br. 1., str. 77-81.

THE INFLUENCE OF THE INFORMATION, SOCIAL STATUS AND
PERSONALITY CHARACTERISTICS ON ATTITUDES TOWARDS
PERSONS WITH PHYSICAL, SENSORY AND
INTELLECTUAL IMPAIRMENTS

S u m m a r y

Attitudes towards persons with physical, sensory and intellectual impairments were studied in a sample of 197 subjects, of both sexes, employed in some large industrial enterprises in Zagreb. The instruments used measured: 1) attitudes towards persons with physical, sensory and intellectual impairments (37 variables), 2) personality characteristics (72 variables), 3) social characteristics (26 variables), and 4) the information and channels through which the information was obtained (37 variables).

The Harris-Kaiser Type I method of factor analysis yielded 6 attitude factors, 14 personality factors, and 5 factors of social status. In order to determine which manifest variables and factors, respectively, could be used for prediction of attitudes of workers towards persons with physical, sensory and intellectual impairments, 24 regression analyses were performed. Each of the attitude factors was used as a criterion variable, and other variables and factors as a set of predictors. The results showed that the information on persons with physical, sensory and intellectual impairments obtained through different channels of information changed each of the attitude factors in a different way. Sociological characteristics of the subjects influence the changes in their attitudes towards persons with physical, sensory and intellectual impairments to a greater degree than their psychological characteristics. This study is a part of the project »The evaluation of different ways of forming public opinion on the handicapped«, conducted by the Institute for Defectology, Department of Defectology, Zagreb.